

PO KRVAVIH DOGODKIH V TUNIZIJI

MEDNARODNI POMEN TUNIZIJSKO-FRANCOSKEGA SPORA

Zakaj je Burgiba korenito spremenil politiko do Francije? Petrolejska ležišča v Sahari naj bi bila globlji vzrok novega spora - Kolonializem se čedalje hitreje bliža koncu

Medtem ko pišemo, je že poteklo nekaj dni, odkar so se v pomorskem oporišču Bizerti in njegovi neposredni bližini na poziv Varnostnega sveta prenehali krvavi boji med francosko vojsko in tunizijskimi oboženi oddelki ter civilnim prebivalstvom, a kljub temu doslej še ni nobenega znaka, da se bo nepričakovano hudi spor med Francijo in Tunizijo pričel reševati z miroljubnimi sredstvi. Na vabilo tunizijskega predsednika Habiba Burgibe je v Tunis došel sam glavni tajnik Organizacije združenih narodov Dag Hammarskjöld, toda tudi njegov prihod za sedaj ni koristil niti pomirjenju duhov. Predsednik Burgiba je med samim Hammarskjöldovim bivanjem v Tunisu pred številnimi časniki ostro napadel Francoze in poudaril, da se francoske oborožene enote še niso vrnila na svoje prvotne položaje, kot se je glasilo sklep Varnostnega sveta. »Zaradi tega — je Burgiba izjavil — bo tunizijska vlada ponovno spravila zadevo pred Varnostni svet in je že odredila, naj se nadaljujejo priprave na boj proti francoskim osvajalcem«.

V svetu je nadalje vzbudil pozornost njegov poziv »bratskim državam«, v katerih se nahajajo francoska oporišča, naj prično odločno akcijo, da jih Francozi zapustijo. O pomoči, ki so jo ponudile zlasti arabske države, je pa dejal, da bo Tunizija morda sprejela določeno število prostovoljcev, izvežbanih za partizansko vojno, da pa že sedaj rada sprejme lovska letala, bombnike, navadne in protiletalske topove.

DO KRAJA

Iz vsega tega jasno izhaja, da namerava Tunizija do kraja vztrajati pri zahtevi, naj Francozi čimprej zapuste pomorsko in letalsko oporišče v Bizerti in naj se ji hkrati prizna suverenost nad določenim delom Sahare.

V zvezi s hudim in nevarnim plamenom, ki je iznenada nastal v tej severnoafriški državi, si politični opazovalci še danes ne morejo razložiti globljih in odločilnih vzrokov, zaradi katerih se je Burgiba prav v tem trenutku vrgel v neizprosni boj proti Franciji. Mož je namreč veljal za prijatelja Francije in celo za osebnega prijatelja generala De Gaulle ter za najbolj zapadno usmerjenega voditelja med Arabci. Zaradi tega se je tudi sprl z Naserjem in poskrbel, da je Tunizija izstopila iz Arabske zveze.

Njegova zamisel je bila, naj bi vse dežele ob Atlaškem gorovju, se pravi Tunizija, Maroko in Alžirija, postale neodvisne in se

kot takšne združile s Francijo v veliko Francosko-severnoafriško skupnost. S tem široko zasnovanim političnim programom je 25. julija l. 1957 prišel na oblast, potem ko je ustavodajna skupščina Tunizije vrgla s prestola vladarja bega Sidi Lamina in spremenila deželo v republiko.

DVA SKLEPA

Spričo takšnega programa, kako si sedaj moremo razlagati tolikšen preokret Burgibove politike? Na to vprašanje je danes težko odgovoriti. Pri vsej zadevi je javnost znano le, da je tunizijska vlada tako rekoč čez noč postavila Franciji zahtevo, naj zapusti Bizerto, in je obenem sklenila, da bo s svojimi četami zasedla tisti del Sahare o katerem meni, da pripada Tuniziji. Zahtevo glede Bizerte Tuniziji utemeljujejo, češ da jim Francozi že tri leta obljubljajo, da se bodo pričeli z njimi pogajati o bodočnosti velikega pomorskega oporišča, a so doslej vselej našli kakšen vzrok, da so pričetek razgovorov odložili. Tunizijci pa zatrjujejo, da je takšno stanje zlasti zato nevzdržno, ker nobena država ni resnično svobodna in neodvisna, če nima popolne suverenosti nad vsem svojim ozemljem.

NE MORE BITI PRAVI VZROK

Nekateri pri tem pripominjajo, da je takšno modrovanje sicer pravilno, vendar menijo, da to ne more biti pravi vzrok nove Burgibove politike do Francije. Pomemb-

nejši se jim namreč zdi sklep tunizijske vlade glede Sahare, kjer so Francozi nejavno tega odkrili bogata petrolejska ležišča. Burgiba je baje v zadnjem času pričel močno sumiti, da hočejo De Gaulle in njegovi sodelavci zanetiti prav v zvezi s Saharo spor med Tunizijci in Alžirci ter s tem razbiti ali vsaj močno omajati njihovo solidarnost in prijateljstvo. Ta cilj naj bi Francozi zasledovali ne toliko zato, da bi preprečili ustanovitev neodvisne Alžirije, temveč predvsem zato, da bi lahko tudi v bodočnosti imeli vso oblast v Sahari in neomejeno izkoriščali tamkajšnje na novo odkrito prirodno bogastvo. Medtem ko bi se Alžirci in Tunizijci prepirali glede razdelitve oziroma pripadnosti Sahare, bi Francozi lahko mirno gospodarili v vsej ogromni puščavi in sami imeli vso korist od petrolejskih vrelcev.

Kot smo že omenili, so to le ugibanja oziroma mnjenja nekaterih neprizadetih krogov, kajti pravi vzroki krize francosko-tunizijskih odnosov so za sedaj še odeti s tančico tajnosti. Francozi so se pa ob nenadni spremembi politike tunizijske vlade morali čutiti hudo prizadete, če so proti slabo oboroženim oddelkom tunizijske vojske in celo proti civilnemu prebivalstvu pogнали svoje elitne čete — padalce in se v bojih poslužili letal, topništva in vojnega ladjevja, kar je na žalost povzročilo med Tunizijci nad 700 mrtvih in nad tisoč ranjencev ter ogromno gmotno škodo.

Od kod sredstva za razvoj dežele

Da se Burgiba zelo zanima za Saharo in petrolejske vrelce, je povsem razumljivo. Tunizija je namreč gospodarsko nerazvita država, ki potrebuje ogromne kapitale za svoj socialno-gospodarski razvoj. Njeno največje bogastvo je kmetijstvo. Približno polovica vse orne zemlje je posejana z žitirami, katerih pridelek pa je zelo nestalen, ker je dežela podvržena suši. Od ostalih prirodnih bogastev je treba omeniti zlasti kalcijeve fosfate in železo, ki pa se zaradi pomanjkanja goriva in električne sile ne more predelovati v Tuniziji, temveč ga morajo izvažati. To velja tudi za svinčeno rudu in mangan, ki sta prav tako pomembni surovini te severnoafriške dežele.

Tunizija ima okrog 2 in pol milijona prebivalcev, od katerih je 2.300.000 Arabcev, 200 tisoč je Francozov in Italijanov, kakih 80 tisoč je Židov. Do nedavno tega je bilo za Tunizijo značilno kričeče nasprotje med

modernim gospodarstvom, ki je bilo v rokah Evropejcev, in silno zaostalim gospodarstvom domačinov.

Z državno neodvisnostjo se je to nasprotje začelo sicer odstranjevati in v ta namen dobiva Tunizija znatno denarno pomoč tudi od Združenih držav, toda pot do končnega cilja je še zelo dolga in so zato potrebna ogromna finančna sredstva.

Sahara je zato izredno važna, ker bi lahko njena petrolejska ležišča predstavljala pomemben in najcenejši vir dohodkov, ki bi lahko odločilno vplivali na socialno, politično in gospodarsko bodočnost Tunizije.

MEDNARODNA POLITIKA

Toda pri tem so hudo prizadete ne samo koristi Francije, temveč prihaja do določenih mere v poštev tudi mednarodna politika in zlasti odnosi med Zapadom in Vzhodom.

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

• NEDELJA, 30. julija, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Slovenske zborovske skladbe; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše: »Zgodba o kraljevi vinski trti«, pravljica (Glavko Turk - Saša Rudolf), igrajo člani RO; 12.15 Vera in naš čas; 14.45 Kvintet »Zadovoljni Kranjci«; 15.20 Pojeta Nico Fidenco in Milva; 17.00 Tvorica sanj, obzornik filmskega sveta; 18.00 Turistični razgledi; 19.00 Nedeljski vestnik; 21.00 Iz zakladnice slovenskih narodnih pesmi: »Moja kosa je križavna« (Ljilja Rehar); 22.00 Nedelja v športu.

• PONEDELJEK, 31. julija, ob: 18.00 Italijanščina po radiu; 18.30 Iz del skladateljev Julijske krajine: Valdo Medicus; 18.55 Flautist Boris Campa; 19.30 Znanost in tehnika: »Bioelektronika«; 20.00 Športna tribuna; 20.30 Rossini: »Italijanka v Alžiru«, opera v 3 dej. Približno ob 21.30 »Nove knjige in izdaje«.

• TOREK 1. avgusta, ob: 18.30 Sulek: Simfonija št. 3 v e-molu. Ork. Jugoslovanske RTV vodi Milan Horvat; 19.00 Glasbena skrinjica, oddaja za mladino (Gojmir Demšar); 19.30 Življenje in usode — Fr. Orožen: »Lord Louis Mountbatten«; 21.00 Za kulisaми II. svetovne vojne — Saša Martelanc: »Boj za zlato in denar«; 22.00 Poezija starodavnih orientalskih ljudstev: »Polinezijska poezija«.

• SREDA, 2. avgusta, ob: 19.30 Zgodovinski sprehod po tržaških ulicah in trgih — Drago Renar: »Stari trg in Pri Jezuitih«; 21.00 »Komedija o komediji«, igra v 3 dej. (Marjan Marinc), igrajo člani SG v Trstu; 22.35 Kernovi, Berlinovi in Rodgersovi motivi.

• ČETRTEK, 3. avgusta, ob: 19.10 Folklor z vsega sveta; 19.30 »Na vakance!«, beleške študentom na počitnicah; 21.00 Znani dirigenti: Hans Knappertsbusch — Wagner: Siegfriedova idila, Bruckner: Simfonija št. 4 v Es-duru, imenovana Romantična. Približno ob 21.20 »Andrej Hieng in njegova zbirka novel Planota« (V. Beličič); 22.35 Umetnost — Dušan Pertot: »Švicarsko kulturno pismo«.

• PETEK, 4. avgusta, ob: 18.00 Italijanščina po radiu; 19.15 Komorni jazz: Charlie Mingus in Billy Russo; 19.30 Obletnica tedna — Ivan Rudolf: »25 let od sklenitve anglo-egiptovskega sporazuma o Sudanu«; 21.00 Gospodarstvo in delo; 21.15 Koncert operne glasbe; 22.00 Garibaldinski pisatelji: »Ippolito Nievo« (Jože Seražin).

• SOBOTA, 5. avgusta, ob: 13.30 Dobrodošle! Plošče prvič v oddaji; 14.45 Pojeta Jelka Cvetežar in Majda Sepe z orkestrom Franca Russa; 15.30 Tržaški obiski: »Nabrežina«; 18.30 Iz del slovenskih avtorjev — Slavenski: Jugoslovanska suita za klavir, Lirični kvartet op. 11; 19.30 Zena in dom; 20.40 Slovenski oktet; 21.00 »Srečanje na pol poti«, veselo-igra v enem dejanju (August Kotzebue — Edvard Martinuzzi), igrajo člani RO; 21.35 Koncertni valčki.

TEDENSKI KOLEDARČEK

30. julija, nedelja: 10. pobinkoštna nedelja
31. julija, ponedeljek: sv. Ignacij Lojolski
1. avgusta, torek: sv. Peter v vezeh
2. avgusta, sredo: Porcijunkula
3. avgusta, četrtek: sv. Lidija
4. avgusta, petek: sv. Dominik
5. avgusta, sobota: Devica Marija Snežna

STEKLENE CESTE

V tehniki se vsak dan pojavljajo nove plastične snovi. Poseben razmah so dobile v zadnjih časih umetne snovi iz stekla. S posebnim postopkom naglega segrevanja in ohlajevanja postanejo steklene zmesi trše in trpežnejše od železa ali jekla. Iznašli so že 65.000 različnih zmesi na podlagi stekla. Njih uporaba je postala naravnost fantastična. Iz trdega stekla bodo izdelovali vse-mirska letala; fosforescentno trdo steklo bo služilo za cestno podlago. Vse ceste bodočnosti bodo iz takega stekla, ki bo s svetlikanjem preprečila marsikatero nesrečo. V polarnih krajih so poskušali primešati trde steklene drobce z ledom in so odpornost ledene ploskve povišali za desetkrat.

Položaj v Južnem Tirolu

Na Južnem Tirolskem je še vedno v polnem teku policijski lov na atentatorje in iskanje dinamičnih skladišč. Policija je zaprla že 67 oseb, drugih 30 jih je priprtih. Po italijanskih poročilih so jedro odpora baje tvorili takozvani strelci. Napade pa naj bi izvrševali člani zveze »Borcev za svobodo«. Zveza naj bi bila ustanovljena že leta 1955 v Innsbrucku. Val atentatov sedaj ponehuje. Vodstvo Južnotirolske ljudske stranke se je ponovno izreklo proti uporabi nasilja. V tem smislu so se izrekli tudi južnotirolski poslanci pri razgovoru z notranjim ministrom Scelbo.

Izjava pa nikakor še ne pomeni, da so se Južni Tirolci vdali in se odrekli popolni samoupravi bocenske pokrajine. Borba s političnimi sredstvi se bo torej še nadaljevala.

Velika proslava v Ljubljani

V soboto so v Ljubljani slovesno obhajali 20-letnico, odkar je Osvobodilna fronta pričela oboroženi upor proti okupatorju. V slovensko prestolnico je prispela velika množica ljudi iz vseh krajev Slovenije. Na slavnostni tribuni v Tivoliju je govoril podpredsednik Zvezne ljudske skupščine Franc Leskošek. V okviru proslave pa so bile še druge kulturne prireditve. Podeljene so bile Kajuhove nagrade za najboljša slovstvena dela s partizansko vsebino. Odprta je bila razstava 65 živečih slovenskih umetnikov. Dopoldne so v Križankah izvajali koncert kantat s tematiko osvobodilne borbe. V Muzeju revolucije so odprli nove zbirke. Proslava se je zaključila z veličastnim ognjemtom z ljubljanskega grada.

Novo žarišče

Ne tli samo v Tuniziji, Alžiriji, Kongu, Kuwaitu, v Berlinu, Angoli in Laosu, ampak tudi v Perziji je začelo močno žareti pod pepelom. Šahu in novi Aminovi vladi delata preglavice dve stranki, in sicer skrajna desna nacionalna fronta in leva komunistična tudeh - stranka. Ta je prepovedana in deluje le tajno. Nacionalno fronto pa sestavljajo pristaši bivšega ministrskega predsednika Mosadeka, ki je že pred tremi leti poskušal strmoglaviti šaha Reza Pahlevija. Ko mu upor ni uspel, ga je šah najprej zaprl, sedaj pa živi konfiniran v bližini Teherana. Mosadekov vpliv je pa še vedno zelo velik.

Za prejšnji petek je njegova stranka napovedala množično zborovanje na Jalalia - stadionu v Teheranu. Vlada je pa ukazala zasediti zborovališče s težkimi oklepniki in policijo na konjih. Na vsakogar, ki se je bližal stadionu, so ostro streljali. V zgodnjih jutranjih urah je policija udrila v stanovanja vseh vodilnih oseb narodne fronte. Zaprla jih je dvesto. Zapečatila je tudi glavni strankin sedež in vse klube. S tem policijskim ukrepom pa nikakor ni pogasila žerjavice, ki tli pod pepelom. Ves Teheran je zastražen in nudi sliko vojnega taborišča.

NOV ZDRAVNIK

Na vseučilišču v Bologni je 19. t. m. diplomiral iz zdravilstva g. Pavel Pavlica iz Trsta. Novemu doktorju za uspeh iskreno čestitajo prijatelji in znanci. Čestitkam se pridružuje tudi Novi list.

Hitlerjevi krvniki

V Frankfurtu se pripravlja sodna obrava proti skupini 24 nemških rabljev, ki so v taborišču Auschwitz pomorili nad dva milijona jetnikov vseh narodnosti. Preiskava je že končana; dokazilno gradivo obsega 52 zvezkov s 4000 listinami. Prvi na seznamu je taboriščni poveljnik bivši polkovnik Rihard Baer. Aretirali so ga že lani proti koncu leta v Šlezviku. Enajst let se je skrival pod napačnim imenom Neumann. Opravljal je službo gozdnega čuvaja, prepričan, da ga ne bo dosegla roka pravice.

Dosti hitlerjanskih krvnikov se pa še izmika obsodbi. Med temi je tudi taboriščni zdravnik dr. Mengele. Državni pravdnik je razpisal na njegovo glavo dva milijona mark. Mengele ima na vesti na tisoč umorov, katere je izvrševal nad nedolžnimi žrtvami s svojimi poskusi, ko jim je vbrizgaval strupeni fenol, da bi ugotavljal, kako ga prenaša človeško telo. Za tega zdravnika je pomenil človek manj kot bela miš, katere se poslužujejo znanstveniki za poskuse.

Mengele je zbežal v pragozdni Mato Grosso pri Paragvayu. Prejšnji teden je prišla novica iz Brazilije, da so zagrabili nekega doktorja Karata, ki naj bi bil zločinec Mengele, a so pozneje vest preklicali.

ARETIRALI SO ZNANEGA PROFESORJA

Na letališču v Frankfurtu je v torek zvečer policija aretirala profesorja Kurta Leibbrandta. Njegovo ime je v učenjaškem svetu zelo znano; slovi kot strokovnjak v urbanistiki in prometu. Zadnja leta je predaval na univerzi v Zürichu. Njegova aretacija je zato zbudila veliko pozornost po vsej Nemčiji. Duhovi so se pa kmalu pomirili, ko je državni pravdnik pojasnil, da je profesor Leibbrand med umikanjem nemških čet iz Francije ukazal postreliti 30 italijanskih delavcev, dodeljenih njegovi četi.

—0—

Tunizijsko - francoski spor

(Nadaljevanje s 1. strani)

dom. Zato se zadnji dogodki v Tuniziji hote ali nehoti spreminjajo v mednarodno politično vprašanje, ki ga ni mogoče podcenjevati. In Tunizijci tega niti ne skrivajo, temveč se čedalje bolj trudijo, da bi sedanjí spor dobil vse večji mednarodni obseg.

Tunizijski veleposlanik v Washingtonu, ki je Burgibov sin, je pred dnevi izjavil, da »mora svobodni svet čimprej poseči v sordanje dogodke, dokler ne bo posegel kakšen drug svet«. Očitno je, da je s tem mislil na Sovjetsko zvezo, kateri se sedaj nudi lepa prilika ne samo, da poglobi razprtije med zahodnjaki, ampak da posredno ali neposredno razširi svoj vpliv tudi na Severno Afriko, kar ji je bilo zaradi zapadne usmerjenosti predsednika Burgibe doslej nemogoče.

Kako se bodo stvari dejansko razvijale, bo sicer pokazala bodočnost, a že danes je jasno, da se kolonializem v Afriki čedalje hitreje bliža koncu in da tega zgodovinskega razvoja ni mogoče več zaustavljati s silo. Od pametne politike zapada pa bo odvisno, če ne bo skupno s kolonializmom konca tudi zapadne kulture in civilizacije ter vseh pridobitev, ki si jih je človeštvo pridobilo s svojim stoletnim bojem in žrtvami.

Še en Amerikanec v osvetje

Drugi ameriški zvezdni letalec Grissom se je srečno vrnil s poleta v osvetje. »Gus«, tako ime so vzdali Amerikanci astronautu Grissomu, je vzletel nekoliko više kot njegov prednik Alan Shepard dne 5. maja. Raketni izstrek, katerega konica je nosila ponosno ime »Zvon svobode 7«, je švignil v svetovni prostor z bliskovito naglico 8500 km na uro in je dosegel višino 190 kilometrov v daljavi 490 kilometrov od vzletne točke. Med poletom je bil Grissom stalno v zvezi z Zemljo, in sicer s tovarišem Shepardom na letališču Cape Canaveral. Vse je šlo v redu, še bolj kot prvič. Samodelni aparati so sproti snemali okolico in pisali podatke ter jih pošiljali na oporišče. Ob določenem času se je Gus v višini 6000 metrov odtrgal od rakete ter se je s konico, pritrjeno na ogromno padalo, spuščal na morsko gladino. Tu bi se bila kmalu zgodila nesreča, pravzaprav se je. Pri udarcu na vodno ploskev je udrila voda v letalski prostor, tako da je moral Grissom s posebno pripravo predreti steno in se rešiti s plavanjem. Potopil pa se je v morsko globino »Zvon svobode« z vsemi dragocenimi po-

datki in filmskimi posnetki vred. Poskus bodo kmalu ponovili. Zato pa ni Grissomov polet nič manj važen, ker je dokazal, kje je še kaj treba popraviti, da bo lahko človek poletel v osvetje in nazaj domov.

Kot Shepardu, tako so tudi Grissomu podelili najvišja odlikovanja. Na posebni tiskovni konferenci je poročal o svojih vtisih. Kar je pa tajnega, je seveda razodel samo posebni komisiji.

—0—

Kennedy o Berlinu

V torek zvečer so milijoni Američanov poslušali govor predsednika Kennedyja, ki je poudarjal, da se Amerika ne boji žuganj sovjetskega prvaka Hruščeva zaradi Berlina. Odločno je zatrdil, da bodo zapadne sile branile svoje pravice v Berlinu tudi s silo, če bo potrebno. Ne odpoveduje se pa pogajanjem, če jih bo nasprotna stranka želela. Dogovori pa ne bodo uspeli, če se sovetom ne dokaže, da je tudi zapadni svet dobro pripravljen. Zato bodo Združene države povečale število vojske na en milijon mož. Za novo oborožitev bo predsednik še ta mesec zahteval dodatek 3247 milijonov dolarjev. Povišalo se bo število letal. Bojne ladje, določene za razorožitev, bodo znova popravili in še nove zgradili. Skratka, obo-

rožitev na največji podlagi! Kennedy je še dodal, da so vsi ti ukrepi samo odgovor na zvišanje sovjetske vojaške bilance in žuganje sovjetov, da bodo s potezo peresa prečrtali pravice zapadnih sil, da ostanejo v Berlinu in branijo svobodo dveh milijonov ljudi.

Posebne kredite dveh milijonov dolarjev zahteva Kennedy tudi za obrambo in za gradnjo protiatomskih zaklonišč. Odločni predsednikov govor, ki stavi Moskvo pred izbiro med vojno ali mirom, bo podkrepil še njegov odposlanec Mac Cloy, ki je prinesel Hruščevu posebno pismo o trdni volji Združenih držav, da se bodo uprle slehernemu sovjetskemu poskusu, spremeniti s silo obstoječi politični položaj.

»MESTO MIRU«

Angleška laburistična stranka je prišla na prav izvirno misel, kako bi se dal rešiti spor za Berlin. V ponedeljek je skupina poslancev omenjene stranke predlagala, naj se iz Berlina ustanovi »mesto miru«. Berlin naj bi postal nevtralno okrožje z lastno upravo, policijo in vsemi samostojnimi mestnimi napravami. Odvisen naj bi bil naravnost od Organizacije združenih narodov. Zahtevajo tudi, naj se prenese v Berlin sedež Združenih narodov z vsemi uradi in vse mednarodne organizacije. Mesto bi lahko samo od njih živelo. Nevtralni Berlin bi nehal biti jabolko razdora med Zahodom in Vzhodom, meščani bi pa živeli mirno in udobno življenje.

Fanfani pojde v Moskvo

Po dolgem oklevanju se je ministrski predsednik le odločil, da bo odpotoval skupno s Segnijem na politični obisk v Moskvo. Odšla bosta 2. avgusta. Rimska vlada se je predhodno posvetovala z vsemi zapadnimi državami, ki so odobrile njegovo pot. Pristanek so dale tudi vse stranke, ki podpirajo vlado. V razgovorih s Hruščevom in Gromikom bosta italijanska državnik v prvi vrsti poudarjala trdno enotnost zapadnih sil in odločno italijansko povezavo z njimi. To pa zato, ker so se v tujem časopisju že slišali glasovi, da bi Hruščev rad s kakimi dobrohotnimi ponudbami privabil Italijo bolj na svojo plat. Iz izjav, ki so jih doslej dali italijanski politiki, je pa ta strah neopravičen. Pozitiven uspeh obiska bo pa le, če bo Fanfani dokazal vzhodnemu bloku, da je treba vsa mednarodna sporna vprašanja reševati v duhu splošne vzajemnosti, ne pa po načelih blokavske politike.

Nova tehnika za merjenje časa

Prejšnji mesec so v francoskem mestu Besançonu odprli deseto mednarodno razstavo urarske umetnosti. To mesto, ki se nahaja v pogorju Jura, kjer je že od nekdaj doma urarska obrt, je že od 16. stoletja dalje slovelo kot središče umetnosti za merjenje časa.

Prvotno je urarstvo vzniknilo na pobudo francoskega kralja Franca I. že v 15. stoletju v dolini reke Loire, v kraju Bloy. Pred 500 leti so mehanične ure prišle v modo. Kdorkoli je bil le kaj premožen, se je po našal z urami, sestavljenimi na najbolj umetne načine. Za časa verskih vojn se je

večina urarskih mojstrov preselila na švicarsko stran pogorja Jure. Ze v naslednjem stoletju pa se je urarstvo spet razcvetelo v francoskih gorskih pokrajinah Doubs in Voske Savoje. Francoski urarski izdelki so od tedaj preplavili svetovna tržišča. Nad 430 tovarn je raztresenih okoli Besançona. V Savoiji, in sicer v okolici Annemasse, se je razvilo drugo središče. Tukaj pa izdelujejo bolj posamezne dele za ure.

Obrt, ki je postala že tovarniška, se je v stoletjih močno izpopolnila. Še danes je potrebno za eno samo uro delo dvanajstih izvežbanih strokovnjakov. Neverjetno je narastla tudi kupčija z urami. V začetku tega stoletja so francoske urarne v Juri izdelale približno dva milijona ur letno. Pred dvema letoma so jih pa poslali v svet že nad pet milijonov v vrednosti štirih milijard frankov. Francoskim uram pa dela po vojni velikansko konkurenco japonska urarska proizvodnja. Japonski izdelki so zelo natančni in zelo poceni. Evropska industrija ur se je morala še bolj specializirati, da vzdrži tekmo z japonskim urarstvom.

Prav na že omenjeni mednarodni razstavi so urarji razstavili prava čuda modernih izdelkov. Japonci so pokazali ure, katere gonijo radijski valovi, ter kažejo točen astronomski čas. Še naprednejši so Francozi, ki so razstavili ure na fotoelektrične cevke; kolesje takih ur se vrti na pogon sončne energije ali celo samo s pomočjo svetlobnih žarkov. Iznašli so za zunanje dele ur tudi snovi, ki jim ne škoduje zračni kisik in so protimagnetne. Polagoma bomo nosili samo elektronske ure. Stare kukavice, ure z nihali, žepne »čebule« in podobne bodo ostale samo še spomin na stare čase.

PLITVICKA

JEZERA

Tržaškega

Izidi zrelostnih izpitov na naših šolah

Konec prejšnjega tedna so se zaključili zrelostni izpiti na slovenski višji realni in klasični gimnaziji v Trstu, kjer so, kot znano, polagali izpite tudi dijaki z goriške klasične gimnazije. Vseh maturantov je bilo 39, in sicer 15 z realne gimnazije, 13 s klasične gimnazije in 11 s klasične gimnazije v Gorici.

Na tržaški klasični gimnaziji je izdelalo 6 dijakov, in sicer: Karel Marc, Savo Spacal, Vito Svetina, Aljoša Volčič, Diana Markežič in Marija Štrukelj.

Z goriške klasične gimnazije so z uspehom položili izpite štirje kandidati, in sicer: Roman Di Battista, Marija Češut, Aleksandra Mikuluš in Magda Sfiligoj.

Na realni gimnaziji je izdelalo 5 dijakov, in sicer: Pavel Fonda, Marino Lukša, Gregor Mikuž, Adrijan Sancin in Ana Marija Metlika.

Od vseh 39 maturantov je v poletnem roku padel le en dijak, 23 jih ima popravne izpite jeseni, 15 pa jih je z uspehom zaključilo srednješolske študije.

V začetku tega tedna je zaključila svoja dela tudi maturitetna komisija na **trgovski akademiji**, kjer je polagalo zrelostne izpite 47 dijakov. Od teh jih je izdelalo 17, in sicer: Darij Berginc, Zofija Vodopivec, Marija Černe, Licia Costa, Danilo Jakin, Julij Nadrah, Gianna Sancin, Ana Marija Sugan, Ana Vremec, Marij Žiberna, Irena Lupinc, Magdalena Mahnič, Bruno Merzek, Neva Sigulin in Dino Sušteršič.

Popravne izpite v jeseni ima 24 dijakov, šest pa je bilo zavrženih.

Izidi zrelostnih izpitov na obeh slovenskih zavodih na splošno niso slabi in so več ali manj enaki izidom na sorodnih italijanskih šolah. Na realni in klasični gimnaziji je izdelalo 38,46% kandidatov, na trgovski akademiji pa 36,17%. Kar preseneča, je število popravnih izpitov iz italijanščine; na realni in klasični gimnaziji jih je 15, na trgovski akademiji pa 21.

Kje so vzroki tega stanja? Ker težko verjamemo, da bi se slovenski dijaki ne mogli danes dobro naučiti italijanščine, ostaneta dve možnosti: ali da se med šolskim letom ne posveča dovolj pozornosti pouku tega jezika, ali pa da so izpraševalci pri maturah zelo strogi in zahtevni. Po našem bi moralo veljati načelo, da morajo naši dijaki ob zaključku srednje šole brez-

hibno obvladati italijanski jezik in na splošno poznati italijansko slovstvo, vendar bi ne smeli od njih zahtevati zlasti kakšne podrobnosti iz življenja in del raznih italijanskih avtorjev, kar je gotovo postranskega pomena za splošno kulturo posameznega izobraženca.

Maturantom, ki so izdelali, iskreno čestitamo, tistim, ki bodo popravljali, pa želimo, da bi jeseni uspešno prestali preizkušnjo.

—0—

SE BO CENA BENCINU ZNIZALA?

Tržaška demokristjanska poslanca Bologna in Sciolis sta vložila v poslanski zbornici zakonski predlog, po katerem se lastnikom avtomobilov in motorjev s Tržaškega ozemlja mesečno nakaže določena količina goriva z znižanim davkom na proizvodnjo. Višina davka naj bi se znižala za 70 odstotkov, tako da bi bila tudi cena goriva nižja. Cena navadnega bencina, ki bi ga delili na kupone, bi znašala okrog 58 lir za liter.

V poročilu k zakonskemu predlogu je med drugim rečeno, da je pocenitev goriva potrebna, ker sedaj mnogi avtomobilisti nabavljajo bencin v sosednem jugoslovanskem pasu, kjer je gorivo cenejše, kar pa povzroča znatno škodo kakim 120 osebam, ki imajo v zakupu bencinske črpalke na vsem Tržaškem ozemlju.

Nabrežina: KOMU BODO DODELILI STANOVANJA?

Ustanova za gradnjo ljudskih hiš (IACP) je s posredovanjem občinske uprave poskrbela, da sta se v zadnjem času v občini sezidali dve poslopji, in sicer eno v Devinu z 9 stanovanji ter eno v Nabrežini z 8 stanovanji. Obe hiši sta bili zgrajeni na osnovi posebnega zakona za odpravo nezdravih stanovanj. To je važno poudariti, kajti mnogi mislijo, da bo občinska uprava sedaj dodeljevala ta stanovanja posameznim prosilcem. V resnici pa ni tako.

Prošnje za stanovanja bo namreč reševala posebna komisija, ki ji bo predsedoval neki višji uradnik s prefektore, občina pa bo v njej imela enega zastopnika, ki bo torej imel samo en glas. To je treba tudi zato omeniti, ker je na razpolago le 17 stanovanj, prosilci pa so 103, kar pomeni, da 86 prošenj ne bo mogoče tokrat sprejeti. Ne glede na to bi že sedaj radi opozorili člane komisije, naj posamezne primere proučijo z vso resnostjo in skrbnostjo. Kar zadeva prosilce iz Devina, ne more biti dvoma, da imajo prednost pri dodeljevanju stanovanj družine, ki bivajo v tako imenovanem »magazinu« v bližini restavracije Ples. Zato pričakujemo, da bodo ti prosilci končno vendarle dobili primerno streho.

»Veseli planšarji«

V prosvetni dvorani Igo Gruđen so nas v nedeljo zabavali »Veseli planšarji«. Dvorana je bila seveda pretesna, da bi lahko sprejela vse občinstvo. Prvotno je bilo re-

čeno, da bo prireditev na prostem, toda prireditelji so se zaradi slabega vremena odločili za dvorano.

»Veseli planšarji« so nastopili tudi na Kontovelu in tudi tu privabili lepo število mladine.

—0—

OBVESTILO ZA PROFESORJE

Šolsko skrbništvo sporoča, da so v poslopju višje realne gimnazije v Trstu do 30. t. m. na vpogled prednostne lestvice za poverjena mesta na slovenskih srednjih šolah za šolsko leto 1961/62. Pri zadeti si jih lahko ogledajo vsak dan od 10-12. ure.

OBVESTILO KMEČKE ZVEZE IN ZVEZE MALIH POSESTNIKOV

Obveščamo vse dvolastnike, ki nameravajo sekati drva v sezoni 1961/62, da rok za vlaganje prošnje poteče dne 31. julija.

Pozivamo vse prizadete, da prošnje za sečnjo vložijo pravočasno. Prošnje, vložene po predpisanem roku, se ne bodo sprejemale.

Za vsa obvestila naj se vsak posameznik zglesi v uradih Kmečke zveze in Zveze malih posestnikov v ulici Geppa 9. Uradne ure so od 8.30 do 13. ter od 15. do 18. ure razen ob sobotah popoldne.

Beneška Slovenija

LJUDSKO ŠTETJE

Vse občine v pokrajini so že dobile ukaz, naj se pripravijo na ljudsko štetje, ki je razpisano za dan 15. oktobra. Zadnji popis prebivalstva se je izvršil pred desetimi leti, in sicer 4. novembra 1951.

Ljudsko štetje je precejšnjega pomena, zlasti za naše slovenske kraje videmske pokrajine. S štetjem se bo namreč tudi ugotovilo socialno stanje prebivalstva.

V tej zvezi se že sedaj lahko ugotovi, da število prebivalstva pada zlasti v gorskih in gospodarsko zaostalih vaseh.

Dejstvo o številčnem upadanju prebivalstva podprejo tudi številke. V videmski pokrajini se je število prebivalstva v zadnjih 40 letih znižalo za dva odstotka. Samo na sebi to še ni veliko, toda če primerjamo ta dva odstotka z gibanjem prebivalstva v državi, spoznamo kričečo razliko. Pri nas pada, čeprav polagoma, v državi je pa narastlo za 25 odstotkov!

Vzroki, da je vedno manj prebivalstva, so bili že ponovno raziskani in dokazani. Poglavitni vzrok je v gorskih vaseh **stalno izseljevanje**. Pristojno prebivalstvo, to je tako, ki ima še bivališče v vasi, se še vzdržuje na približno isti višini. Sezonski delavci obdržijo namreč občinsko pravico v domačem kraju, prisotni pa niso. Njih delovne roke so v tujini. Domača zemlja jih pogreša, skromna posestva propadajo, hiše so prazne! Ta žalostna slika se bo pri prihodnjem ljudskem štetju spet razgalila v vsej svoji strahoti, posebno v gorskih slovenskih vaseh.

PRAPOTNO

Prejšnjo nedeljo smatrajo za eno še najbolj srečnih glede cestnih nesreč po furlansko-beneških cestah. Vsaj smrtnih slučajev se ni nič pripetilo.

Vendar moramo poročati o dveh primerih, ki kažeta naravnost zločinsko naravo nekaterih predrznih cestnih vozačev. Prvi se je pripetil v Prapotnem, prav pri vasi. Vaščan Jožef Zanutič, star 53 let, je mirno šel svojo pot, kar pridrvi za hrbtom avto in treščil moža na rob ceste. Voznik se ni ustavil, da bi ranjencu pomagal, marveč

Gabrovec:

PREUREDILI BODO ŠOLSKO POSLOPIJE

Pred dnevi so na Tehničnem uradu v Trstu bila oddana na javni dražbi preureditvena dela šolskega poslopja v Gabrovcu. S sredstvi, ki so bila nakazana zgoniški občini v zadnjem gospodarskem načrtu, bodo poslopje zvišali za eno nadstropje. Ko bodo dela zaključena, bodo otroci iz vrta imeli pouk v pritličju, osnovnošolski otroci pa v prvem nadstropju. Na dražbi je dela prevzelo gradbeno podjetje Milič z Opčin.

STARSEM V PREMISLEK

Vpisovanje v prvi razred nižjih srednjih šol je dejansko že zaključeno. Vendar so v posebnih primerih dovoljene izjeme. Iz vpisovanja je razvidno, da niso vsi slovenski starši storili svoje dolžnosti. Nekateri še vedno menijo, da se bo njihov otrok bolje prerinil skozi življenje, če ga vpišejo v italijanske šole. Drugi se izgovarjajo, da se boje delodajalcev, če pošljejo sina v slovenske šole. Takim izgovorom, zlasti sedaj, ko so slovenske šole uzakonjene, že nihče več ne verjame. V starših samih je pre malo zavesti in tudi skrbi za bodočnost otrok. Dijaki iz slovenskih šol pridejo temeljito pripravljeni; to so dokazale tudi letošnje mature. Tako na učiteljsku kot na višji gimnaziji so se goriški dijaki prav dobro odrezali. Pa ne samo to; iz slovenskih šol pridejo dijaki, ki poznajo dva jezika. Pri vedno bolj razvijajoči se trgovini med Jugoslavijo in Italijo iščejo podjetja tja do Milana ljudi, ki prav dobro obvladajo slo-

- *Kanalška dolina*

je kar zločinsko pobegnil. Našega vaščana so šele kasneje pobrali mimoidoči in ga prepeljali v čedadsko bolnišnico. Revez ima zlomljenih več reber in je ves potolčen po obrazu.

Hujši primer se je pa pripetil na stranski cesti med Čento in Čedadom. Po poti je pridirjala med hrupom in pokanjem motorjev skupina pobalinov. Seveda niso opazili na cesti triletnega otročiča. Zaleteli so se vanj in ga povozili tako hudo, da je v nevarnosti za življenje. Za take zločince in pobaline je nekaj let težke ječe premalo!

OVČJA VAS

Na ovinku ceste proti Zabnicam, in sicer v bližini železniške postaje, so se že večkrat pripetile hude avtomobilske nesreče. Posebno huda nezgoda se je pripetila v soboto zvečer. Šest prijateljev iz Režije je v avtu spremljalo domačina, namenjenega na postajo v Trbiž, da se odpelje na delo v Nemčijo. Pri postaji v Ovčji vasi je vozač zavozil preveč na desno, ker je opazil ob progi orožniško patrolo. Hipec nepazljivosti je postal usoden. Trčil je ob obcestni kamen s tako silo, da se je vozilo dvakrat prevrnilo in se je dobesedno razsulo. Petorica potnikov je na čudežen način ostala nepoškodovana. Nekega 21-letnega mladeniča je pa tresčilo na asfalt. Hudo ranjenega so peljali v bolnišnico v Gemono, a je po poti izdihnil.

TRBIŽ

Na pontebanski cesti je še vedno toliko nevarnih ovinkov, da se pripeti zlasti ob nedeljah zvečer in ob ponedeljkih mnogo nesreč. V ponedeljek sta trčila na ovinku pred Možnico velik tovornjak s prikolico in neka avstrijska avtocična. Obe težki vozili sta se postavili povprek čez cesto. Pri tem je avtocična zadela v motorno kolo, na katerem sta se vozila dva starejša zakonca s Koroškega. Sunek je oba vrgel pod cesto, kjer si je mož Viktor Raffling razbil loba njo, njegova žena pa si je zlomila medenico in desno nogo. Oba sta v nevarnosti za življenje. Krivda je na tovornjakih, ki so preveč divjali, in pa seveda na nevarnih ovinkih.

venščino in italijanščino. Jasno je zatorej, da imajo absolventi slovenskih šol več možnosti za zaposlitev kot drugi.

Pridemo pa še do tretje vrste staršev. To so tisti, ki še vedno pošiljajo svoje otroke v italijanske nunske šole, k uršulinkam, notredamkam ali drugam. Zanimivo je, da so to zlasti meščanske družine. Za narodnost jim ni mar, čeprav je imajo polna usta. Za versko vzgojo? Tudi dvomimo. Morda žive še v nekaki tavrčarjanski malomeščanski romantični miselnosti, ko se je zdelo imenitno, da so gospodične hčerke obiskovale samostanske šole in so potem čivkale po nemško.

Ugotovili smo, da v Gorici obiskuje več desetih slovenskih dijakinj italijanske samostanske šole. Zato se strinjamo s Katoliškim glasom, ki v zadnji številki opozarja starše, »naj se nič ne ozirajo na nune ali na redovnike, ki jih morda vabijo, da pri njih puste otroke, slovenski otrok spada v slovensko šolo!«

SEJA OBČINSKEGA ODBORA

V ponedeljek se je novoizvoljeni odbor goriškega županstva zbral k prvi seji. Na kateri so si odborniki razdelili poslovna področja. Med sejo je prišel v dvorano tudi goriški prefekt dr. Nitri, da vrne županov obisk. Po nagovoru župana Poterzia se je prefekt zahvalil za pozdrav. V odgovoru je izrazil voščila za razvoj goriškega mesta, katero je vladi tako pri srcu, da izdaja zanj posebne ugodnosti.

Ne nameravamo polemizirati z g. prefektom. Pripomnimo pa, da razen proste cene, ki koristi v večji meri le nekaterim, ne vidimo tako strašnega gospodarskega razmaha.

Ob koncu svojih besed je prefekt pozdravil vse navzoče. Za svojo osebo je pa pripomnil, da bi rad še dolgo ostal v Gorici, kjer se prav dobro počuti. Mi smo tudi o tem prepričani.

GORIŠKA TRGOVINA

Trgovinska zbornica je izdala poročilo o poteku trgovine za mesec maj. Iz podatkov izhaja, da ni prodaja v primeri s prejšnjimi meseci padla, a tudi ni narasla. Dokazljiv je pa pojav, ki nič kaj ugodno ne podčrtuje dobro gospodarsko stanje goriškega prebivalstva. Čedalje bolj namreč narašča kupovanje na obroke. Prišlo je že tako v navado, da marsikatera uradniška družina že prvega v mesecu razdeli svoje mesečne prejemke za izplačilo obrokov.

Živahne so bile trgovinske izmenjave v obliki obmejnih pasovih. Izdanih je bilo uvoznih dovoljenj za 53,5 milijona lir, izvoznih pa za 148,5 milijona. Zanimiv pojav je tudi naraščanje naložb na poštni hranilnici. Te so narasle v primeri z mesecem februarjem kar za 49 milijonov lir in znašajo 3949 milijonov. Kakor kaže, so Goričani po svoje varčni. Nosijo denar v hranilnico, kupujejo pa na obroke.

STEVERJAN

Za dan 20. avgusta so razpisane letošnje števerjanske umetniške razpisi. Morale bi biti že spomladi, toda napoti so bile volitve ter »lodrica za Gorico«. To je pa takole.

Iz Goriške

Krajevne števerjanske svečanosti so pravzaprav tekme slikarjev na prostem, to v Formentinijevem parku in potem sledeča vinska pokušnja v Formentinijevi grajski osmici, tudi na prostem. Tekmovalnemu umetniškemu odboru predseduje grof Formentini, ki tudi deli nagrade zmagovalnim umetnikom.

Razlika med lansko in letošnjo števerjansko nagrado je ta, da so lani morali umetniki vpričo občinstva risati okolico, kakor daleč so nesle oči, letos pa je dovoljeno, da si umetniki sami izberejo snov risbe. V kratkem bo izšel tudi opis »Števerjanskih umetniških nagrad«, ki bodo po mnenju zasnovateljev zelo okrepile turizem v naših Brdih.

RUPA

Prejšnji teden smo pri nas pokopali sedla Franceta Pahorja. Učakal je 77 let. Bolehal je že več časa, dokler ni podlegel bolezni. Naj mu bo lahka domača zemlja. Lružini izrekamo globoko sožalje.

Pripomniti moramo še nekaj o mlatvi pšenice. Letošnja letina je bila še precej dobra, kljub temu bi pa šlo kmalu precej pridelka v zgubo, ker ni bilo o pravem času mlatilnice. Prejšnja leta jih je bilo na razpolago kar po več, letos pa o pravem času nobene. Žito je moralo več časa ostati v snopih kar pod milim nebom. Samo izpemu vremenu se imamo zahvaliti, če smo žito v dobrem stanju spravili pod streho.

V bodoče bi bilo zelo potrebno, da bi se za to odgovorni ljudje točno in o pravem času sporazumeli in najeli mlatilni stroj. Mislimo tudi, da bi bilo popolnoma naravno, če pridejo v takem slučaju najprej na vrsto domači ljudje in potem šele drugi.

POKRAJINSKI SVET

V soboto se bodo zbrali pokrajinski svetovalci na prvo redno sejo. Na dnevni red je postavljenih dvanajst točk. Med temi je vpisano tudi imenovanje skrbnika pokrajinskih muzejev, ravnatelja pokrajinske umobolnice, članov komisije za odmero pokrajinskih davkov in še nekatere točke, ki se tičejo odmere prispevkov za pokrajinske uslužbenke. Vse polno je pa še drugih problemov, ki čakajo rešitve. Delo novih pokrajinskih svetovalcev se začne prav sredi poletne vročine, toda morajo se potolažiti, ker so imeli po izvolitvi poldrugi mesec počitnic.

TRŽIČ

V ponedeljek zvečer so v mestni hiši slovesno razdelili nagrade in odlikovanja vinogradnikom, ki so se s svojim proizvodom »Zlato svetinjo« vina v mesecu juniju. Zlato svetinjo je prejel tudi naš rojak Gradnik s Plešivega, srebrno pa vinogradnik Skolaris iz Slovrenca pri Moši. Vseh odlikovanih z zlato svetinjo je enajst. Na pokušnjo so postavili res odlična furlanska in briška vina. Dvanajst vinogradnikov je pa prejelo drugo nagrado.

Izdaja Konzorcij Novega lista
Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 29-477

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Razgovor s pisateljem Alojzom Rebulo

Naš pisatelj Alojz Rebula je dobil poleg Danila Lokarja in Janeza Menarta nagrado Društva slovenskih pisateljev za roman »Senčni ples«. Ob tej priložnosti smo ga zaprosili za razgovor:

Marsikak intervjuvanec med razgovorom rad poudari, da hoče biti kratek, ker se mu mudi. Kajne, da se mudi tudi Vam?

Ne, nikamor.

Kaj menite o takšne vrste izgovorih?

Da je to pač ena od oblik družabne hinavščine. Saj se navadno najbolj mudi prav tistim, ki jim je najbolj na tem, da bi jih proslavljali.

Društvo slovenskih književnikov Vam je prisodilo nagrado za roman Senčni ples. Imate kaj pripomniti k temu?

Ničesar.

Prav na tej strani našega lista je svoj čas izšel kak Vaš prispevek, ob katerem je moral bralec pomisliti, da svoje literarne kariere niste nastavili tako, da bi Vas morala pripeljati do kakšnih nagrad.

Mogoče njegov vtis ni bil napačen.

Ali poznate svoja dva sonagrajenca, Danila Lokarja in Janeza Menarta?

Danila Lokarja poznam samo po njegovem pisanju. Vem, da je zdravnik v Vipavi, da piše že dolga leta, še iz prejšnjega časa. Janeza Menarta pa poznam osebno že od leta 1945, ko sem bil njegov prefekt v ljubljanskem Marijanišču.

Kako se počutite v njuni družbi?

Dobro. Gre za dva solidna književnika, pri katerih spoštujem danes tako redko lastnost: trden kulturni temelj, razgledanost, poznavanje literarne obrti. Lokar je veljavno predstavil v naši prozi svojstven kot naše Primorske, Vipavsko, Menarta pa štejem med tri, štiri najboljše slovenske pesniške prevajalce. In on se zna smejati, kar je med Slovenci od nekdaj redka lastnost.

Ali kaj pišete zadnje čase?

Precej. Bil sem zapisnikar v maturitetni komisiji.

Bi radi prišli do tega, da bi živeli samo od literature?

Živeti samo od literature se mi zdi vsaj za slovenske razmere nekam nemoralno.

Ali služba ne ovira umetnika, da se ne more posvetiti svojemu delu?

Ampak dokler ga nekaj ovira, ima vsaj jamstvo, da je še živ, da ni duhovni penzionist. Rekel bom celo: naj ga ovira, hvala Bogu!

Ali kaj sledite slovenskemu političnemu tisku?

Skušam mu slediti v celoti, od Amerike do Ljubljane.

Kaj pa menite o našem bližnjem zamejskem političnem tisku?

Da je na splošno še zelo neboljen. Včasih mora človek pogledati letnico, da se prepriča, da ne bere »Kmetijskih in rokodelskih novic«. Ne vem, ali Slovenci zmoremo v zamejstvu pet (5) pravih časnikarskih peres.

Pa je v našem tisku le kakšna rubrika, ki jo neradi zamudite?

Nekaj jih je. Na primer E. Z. v Vašem listu, radoživ Danilo Lovrečič v Mladiki, privatno kramlajoči avtor »Našega mnenja« v Gospodarstvu. Kot vidite, iščem nekaj osebnega stila, nekaj človeške odprtosti, nekaj takega pač, kar nas trže iz topumnega oklepa spolitiziranih fraz, ki nas duši.

Ali kaj mislite na slovensko kulturno revijo v Trstu?

Se zmerom.

Ste brali pesmi Brune Pertotove?

Bil sem med prvimi, ki sem jih kupil. Avtorica se nima ničesar sramovati niti pred svojimi bolj verziranimi pesniškimi kolegi v domovini. Zdrava

mladostna emocionalnost, kultivirana pesniška oblika, ki kaže poznavanje naše poezije. To se mi zdi posebej dragoceno.

Se Vam ne zdi lepo, da na Tržaškem poganja koranine literarna tradicija, pri kateri imate tudi Vi svoj delež?

Da, to je ena od lepих stvari v naši ne ravno spodbudni manjšinski usodi.

Ste kaj brali slovenske naloge naših letošnjih maturantov?

Bral sem jih, tudi izven poklicne dolžnosti, že iz same radovednosti. Moram reči, da sem jih bil na splošno vesel. Naletel sem na čisto zrele miselne izdelke, v zelo dobrem jeziku.

Se kaj pozna razlika med realci in klasiki?

Klasik pride na maturo z vse drugače odprtim obzorjem.

Ce bi morali pozabiti jezike, ki jih poznate, katerim bi se najprej odpovedali?

Zadnja, katerima se ne bi odpovedal, bi bila slovenščina in starogrščina.

In če bi morali izbrati še med poslednjima?

Izbira ne bi bila težka. Mogoče pa bi moral človek pozabiti prav na vse druge jezike, da bi živel do kraja samo slovenščini, temu še v dobršni meri zakopanemu zakladu, temu mlademu jeziku jasnosti, skromnosti in resnice, v katerega se kristalizira to, kar je najtrajnejše od naše narodne usode.

—0—

PARTIZANSKE PESMI

Pri založbi »Guanda« je pesnik G. Serbandini, znan pod pseudonimom Bini, izdal zbirko »Poesie partigiane«. Uvod v pesmi je napisal najbolj znani slovstveni kritik Francesco Flora. V njem pravi, da je Bini našel preproščino tona in globoko življenjskost iz lastnih doživetij, katera je presegal s tenko občutljivostjo v opiljenem jeziku.

Binijeva poezija je ena izmed redkih v novejšem italijanskem slovstvu.

STARA UNIVERZA

V septembru obhaja univerza v Paviji častitljivo obletnico svojega obstoja. Ta znanstveni zavod, ki je slovel predvsem v srednjem veku zaradi juridičnih predavanj, deluje že tisoč let. Staroslavna univerza v Paviji so zlasti v dobi nemških cesarjev obiskovali študentje iz vseh delov Evrope. Za tisočletnico pripravljajo velike kulturne svečanosti.

Afriška divjačina na poti iztrebljenja

V svetovnem tisku se pojavljajo zadnji čas vznemirljivi glasovi o hitrem izginjanju najlepše afriške divjačine. Ljudje, ki jim je ta zadeva pri srcu, skušajo opozoriti svetovno javnost na to zadevo, ki se marsikomu spriči današnjih političnih in socialnih problemov v svetu morda ne zdi kdove kako važna, vendar pa dejansko je. Velike vrste afriške divjačine pač spadajo k najznačilnejšim živalim na svetu in predstavljajo čudovito lepoto našega stvarstva. Afrika brez žiraf, antilop, zeber, slonov, nosorogov, gnujev in drugih živali nam je nepojmljiva. Izgubila bi svoj čar.

Milijoni ljudi so se v zadnjih desetletjih veselili ob pogledu na te velike živali v afriških rezervah, še mnogo več pa je bilo takih, ki so doživljali košček afriške romantike pri obisku evropskih ali ameriških zooloških vrtov in cirkuških menažerij. Celotno odraslim in ne le otrokom je pomenil pogled na žive leve, nosoroge, gorile ali žirafe veliko in srečno doživetje, in koliko obiskovalcev pritegujejo v zooloških vrtovih zebrje, gepardi, gnuji in druge čudne in po svoje očarljive afriške živali. Marsikdo izmed teh ljudi bo začutil žalost, ko bo zvedel, da morda ni več daleč čas, ko bodo te živali iztrebljene. Že naša generacija bo doživela, da mnogo vrst afriških živali ne bo več obstajalo.

„Naša sodobnost“ št. 7

Zadnji zvezki ljubljanske revije »Naša sodobnost« so bili resnično zanimivi, ker so zarežali na raznih področjih v žive probleme, in tako tudi najnovejša, julijska številka. Na uvodnem mestu najdemo razpravo uglednega literarnega zgodovinarja, prof. Antona Ocvirka z naslovom »Slovenska literatura in realizem«. V njej kritično osvetljuje začetke slovenskega literarnega realizma in njegove oznake. V teh prvih poglavjih dolge razprave, ki se bo zaključila v prihodnji številki govori Ocvirk o tako imenovanem romantičnem realizmu in pravi, da vzbuja ta izraz ne malo pomislekov za slovensko prozo in poezijo tistega časa, razen tega pa je tudi problematičen glede na svojo časovno zasidranost med letnicama 1868 in 1881. Po Ocvirkovem mnenju se je prof. Prijatelj nekako iz zadrege odločil za ta izraz, ker ni našel boljšega, in ker se mu je zdelo, da se na primer v Jurčičevem pripovedovanju družita tako realizem kot romantika.

Drago Segar je dokončal v tej številki svoj dolgi esej o slovenski poeziji, ki ga je objavil kot uvod v francosko antologijo slovenske poezije. Esaj je v splošnem informativnega značaja, ker je namenjen francoskim bralcem, vendar pa je tudi drugače zanimiv, ker precej obširno ocenjuje novo in najnovejšo generacijo slovenskih pesnikov, o katerih imamo doslej le malo širših in dobrih ocen, na primer o Jožetu Udoviču, Petru Levcu, Minattiju, Krakarju, Menartu, Danetu Zajcu.

Pripovedništvo zastopata Lojz Kraigher in Vladimir Kavčič. Od pokojnega Lojza Kraigherja je objavljen avtobiografski spis »V hribih«, v katerem opisuje svoje dogodivščine med vojno, ko se je skrivaj pred Nemci v gorskih vasicah na Dolenjskem. Spis, ki se bo zaključil v prihodnji številki, je napisan izredno zanimivo in napeto ter presega pomen navadnega avtobiografskega sestavka, ker najdemo v njem resnične literarne kvalitete, neglede na to, da je tudi dokumentarno pomemben.

Vladimir Kavčič nadaljuje svojo novelo »Tja in nazaj«, ki se bliža že obsegu romana. V njej prikazuje generacijo mladih kominformistov po vojni ter njihovo ideološko ter moralno nihanje. Novela je po svoje zanimiva, vendar nekako čudno odtrgana od slovenskega življenja, kot da se dogaja čisto neke drugje. Tudi človeški tipi so nenavadni, konstruirani.

Poezijo predstavljata Edvard Kocbek in Niko Grafenauer. Kocbek se je po dolgih letih prvič oglašil v kaki osrednji slovenski reviji, kar pomeni ne kako literarno senzacijo za slovenske razmere. Objavil je osem pesmi, iz katerih diha njegova znana pesniška kultura in čutna navezanost na zemljo, ob močnem miselnem elementu. Niko Grafenauer je zastopal s ciklusom modernih abstraktnih pesmi.

Z raznimi ocenami in drugimi esejističnimi prispevki sodelujejo Beno Zupančič, Branko Rudolf, Ivo Petrič, Vladimir Kralj, Rapa Suklje, Emilijan Cevc, Gorast Kušej, Luc Menaše, Melita Stele-Možina in še nekateri drugi.

Vzroki za to to predvsem trije, in sicer: divji lov s strani domačinov; slaba lovška zakonodaja in še tista ni uveljavljena; in preobilica pobeglih domačih živali v goščavah in savanah, ki že s samo svojo navzočnostjo odženejo divje živali in jim odvezajo hrano ter napajališča.

Daleč najhujši je divji lov. Ta je kriv, da so nekatere vrste živali že prav pred izumrtjem, čeprav jih je bilo pred leti še na milijone. Danes nekatere vrste ne štejejo več kot le nekaj tisoč ali celo samo še nekaj sto glav. Zakonit lov ne napravi mnogo škode. Toda kadar se na tisoče domačinov z zastrupljenimi puščicami in drugimi barbarskimi lovskimi pripomočki loti čred divjih živali, so posledice katastrofalne. To se dogaja posebno zadnji dve leti, odkar je nastala v Afriki cela vrsta samostojnih držav. Dokler so bile te dežele kolonije, je oblast skrbela za varstvo divjačine. Povsod so ustanovili velike naravne živalske parke, kjer je bilo sploh prepovedano živali loviti in so se lahko v miru pasle in množile. Pa tudi na drugih področjih je bil lov urejen s strogimi predpisi o lovskih časih in o številu živali, ki jih je dovoljeno odstreliti. Za učinkovitost teh predpisov so skrbeli plačani pazniki. In za te službe so se javljali ljudje, ki so živali resnično ljubili. (Nadaljevanje prihodnjil)

GOSPODARSTVO

Za izboljšanje kmetijstva

Ze dvakrat smo poročali o kmetijski konferenci, ki je bila sklicana v Rimu. Vlada je želela slišati mnenje najširših krogov in organizacij, a tudi vseh političnih strank o sedanjem stanju kmetijstva in o ukrepih, ki so potrebni, da bo kmetijstvo dajalo enake dohodke kot industrija in druge gospodarske panoge. Na ta način bi se zajezil tudi beg z dežele.

Stotine strokovnjakov in izvedencev ter zastopnikov raznih organizacij so pričele razpravljati v treh komisijah. Razprave so trajale 40 dni. Medtem ko je bila v začetku udeležba skoraj popolna in so bili vsi sedeži zasedeni, so morali pozneje omejiti razsežnost dvorane z živimi rastlinami.

Pozor pri vršičkanju

Z vršičkanjem odstranjujemo zgornje dele poganjka, ki je lahko na koruznem stebelu ali rozgi pri trti. Pri teh dveh je namreč vršičkanje pri nas v navadi.

Mnogi vinogradniki sedaj vršičkajo trte. Pravijo, da morajo spraviti grozdje na dan, na svetlo, ker drugače se ne bodo mogle jagode odebeleti in zoreti.

Vršičkanja samega na sebi ni mogoče obsoditi, ker je večkrat res na mestu. Odločno pa je treba obsoditi pretirano vršičkanje, s katerim se rozga preveč skrajša. To je posebno važno pri rodni rozgah, in sicer pri takih, ki nosijo grozdje. Najbolje bi bilo, da bi takih rozg sploh ne prikrajševali, vršičkali. Rodnih rozg pa nikakor ne smemo prikrajšati preko šestega lista nad zadnjim grozdom, ker bi s tem grozdju zelo škodovali bodisi glede na količino kot glede na dobroto. V listih se namreč tvorijo snovi, ki debelijo in polnijo jagode; tam se tvorijo kisline in druge kemične spojine, ki se spremenijo v sladkor in druge sestavne dele jagode. Iz listov te snovi potujejo skozi listov pecelj v les in po tem do grozdnega peclja, po katerem proniknejo v jagode.

To mora imeti pred očmi naš vinogradnik, kadar hoče vršičkati. Isto velja tudi za pridelovalca koruze. Vsebinska zrnja se stvori v listih in od tam potuje v storž. To premikanje traja vse dotlej, dokler so listi zeleni. Če so pričeli rumeneti in se sušiti, so dokončali svojo življenjsko nalogo in takrat jih lahko odstranimo, pa naj bodo listi pod ali nad storžem. Največ časa morajo na koruznem stebelu ostati listi, ki so okoli storža, to se pravi neposredno pod in nad storžem.

12 MESECEV BREJA KRAVA

Pri kravi traja brejost navadno 285 dni, a se kakšenkrat še zavleče tudi za 21 dni. Nedavno pa so v Fidenzi ubili kravo, ki je bila breja 12 mesecev ali 365 dni in so našli v njej 80 kg težko tele. Znan pa je primer, ko je brejost krave trajala 439 dni in je tele v njej tehtalo 100 kg. Vzrok čezmerne brejosti so motnje v izločanju žlez, na kar še ne znamo vplivati. Dolge brejosti se prav redko srečno zaključijo.

Kljub temu je bil pogled na številna prazna mesta v dvorani porazen: kakih 10 oseb je gledalo arabeske na stropu ali čitalo časopise, medtem ko so se na govorniškem odru pred zvočniki vrstili strokovnjaki in izvedenci in je predsedstvo čestokrat od dolgočasje zehalo. Vse je bilo trudno in nezadovoljno.

Predsedstva omenjenih treh komisij ni so mogla sestaviti resolucij o ukrepih, ki so potrebni za izboljšanje kmetijstva, marveč so le sestavili poročila o poteku razprav in o predlogih, ki so si pa večkrat nasprotovati. Zato tudi skupščina ni mogla potrditi resolucij z natančnimi predlogi, ki naj jih parlament in vlada spremenita v zakone.

In kaj sedaj? Ali smo tam, kjer smo bili pred to konferenco? Ali res ni zdravila za hirajoče kmetijstvo? Poleg prazne slame, ki so jo mlatili mnogi govorniki, se je zbral tudi precej klenega zrnja; padli so tudi mnogi pametni predlogi. Glavni organizator konference prof. Bandini je prevzel nalogo, da do začetka septembra sestavi stvarno poročilo o poteku zborovanja. Tedaj bo konferenca zopet sklicana na kratko zasedanje.

Našim kolonom — splovinarjem — sporočimo, da so zastopniki vseh strank obsodili takšno splovinarstvo, kakršno je pri nas, kjer se kolonske družine že stoletja borijo s pomanjkanjem. Velika večina udeležencev je izjavila, da mora biti splovinarstvo korak k neodvisni zasebni lastnini, kjer so zemlja in ostale nepremičnine last tiste, ki zemljo dejansko obdeluje.

† Knut Jonson

Družina Jonson izhaja iz švedskega in se je ustalila v Bocnu v Južnem Tirolu, kjer je organizirala zelo živo trgovino s posnemalniki in drugimi potrebščinami za mlekarstvo. Pri nas so Jonson znani predvsem po posnemalnikih »Diabolo«, katere so razpečevali po svojih trgovskih potnikih, ki so v predvojni Julijski krajini obiskali sleherno slovensko kmečko hišo in razpečali mnogo stotin malih posnemalnikov »Diabolo«. Pred dnevi se je zglasil pri našem uredniku starejši Jonsonov sin in povedal, da bo avgusta že obletnica očetove smrti. Rekel je, da vodi podjetje v Bocnu mlajši brat, sam pa da se je specializiral na prodajo molznih strojev. Nekaj teh je prodal tudi našim živinorejcem. Pristavil je, da ima po vsej Italiji nastavljenih 28 tehnikov, ki učijo živinorejce, kako se s temi stroji ravna. Povpraševanje po molznih strojih je zelo živo, ker za mlekarstvo sposobne osebe zapuščajo kmetijsko delo in večji živinorejci ne morejo dobiti spretnih molznikov.

Tako oče kot oba sinova Jonson so se z našimi ljudmi menili v domačem jeziku, ne sicer v cankarjevi, a vendar v dobro razumljivi slovenščini.

AFRIŠKE KUŽNE BOLEZNI

Pod okriljem Mednarodnega kmetijskega urada in urada za živalske kužne bolezni so se zbrali v Ankari (glavno mesto Turčije) zastopniki 40 držav, da proučijo kako zaustaviti afriške kužne bolezni, ki ogrožajo mnoge dele sveta. Te kužne bolezni so do l. 1959 razsajale le na nekaterih afriških predelih, a so se nato začele širiti predvsem na vzhod in tudi v Evropo. Tako se je afriška huda prašičja kuga pojavila v Španiji, kjer so morali lani zaklati 120.000 okuženih prašičev, na Portugalskem pa 16.000. V vzhodni Evropi in v zapadni Aziji se širi tudi neka afriška konjska kužna bolezen a se zdi, da jo bodo s cepljenjem zatrli.

ŽENA IN DOM

ZNOJ SOVRAZNIK NASIH OBLEK

Vsi ljudje poznajo ta neprijeten pojav, toda malo jih je, ki se uspešno proti njemu borijo. »Zakaj bi se borili proti temu naravnemu pojavu in zgubljali s tem dragoceni čas?« Vendar, če »napad« dobro organiziramo, čas ne bo izgubljen, ker se bomo s tem izognili vseh neprijetnih posledic, ki jih znoj zapušča.

Torej, kaj bomo storili? Najprej poudarimo, da je najboljša sredstva proti znoju voda. Razne kape s dodatkom morske soli, kisa ali ocedkov drugih zelišč, bodo kožo osvežile, v najboljšem primeru pa bodo popolnoma odstranile neprijeten zadah po znoju, ki ga mnogo bolj občuti naša okolica, kot mi sami. Za umivanje uporabljamo vodo, segreto do 30 stopinj C. Zelo močan vonj po znoju pa odstranimo, če vodi za umivanje dodamo sodo bikarbono. Po umivanju se moramo dobro obrisati, pod pazduho in mesta, kjer se potimo, pa posipujemo s pudrom. Ta sicer ne bo preprečil potenja, ampak bo ublažil vonj po znoju. Vendar puder ne učinkuje, če se ne umivamo. Prav tako je napačno misliti, da bo kolonska voda odstranila neprijeten vonj po znoju. Ne, ta bo postal še močnejši.

Zenska, ki se znoji, mora s tem računati in nekaj ukreniti, da bo vsaj očuvala obleke. Volnena oblačila podložimo na hrbtu s svilo, ki jo lahko odstranjujemo, da jo večkrat operemo. S tem preprečimo, da oblačila ne bo na tem mestu zgubilo barve. Pod pazduho pa prišijemo znojnice iz platna, ker to hladi in vpija znoj. Znojnice iz polivinila ne priporočamo. Znojnice iz platna lahko napravimo

doma; ukrojujemo jih po rokavnem izrezu iz dveh delov in pri debelejših oblekah so lahko dvojne. Spredaj naj bodo širše, da pokrijejo ves tisti del pod pazduho, ki je pogosto moker. Potnice moramo pogosto prati, najbolje vsak dan, zato je prav, da jih ne vlijemo, ampak jih pritrdimo na obleko s pritiskači.

Obleko, ki jo zamažemo z znojem, zelo težko očistimo. Nove madeže od znoja drgnemo s krpo, namočeno v kisu ali špirtu, seveda samo na volnenih, svilenih in bombažnih tkaninah. Obleke čistimo tudi z razredčenim salmiakom, a jih moramo potem oprati. Zastarelih madežev pa skoraj ne moremo očistiti, zlasti še, če smo obleko kdaj na tem mestu polikali. (v.)

PIJACA V POLETNIH DNEH

V vročih dneh se pritožujemo zaradi znojenja in žeje. Kar naprej bi pili mrzle pijače, kar je popolnoma zgrešeno. Človeški notranji ustroj deluje v temperaturi 37 stopinj. Kakor hitro se od tega oddaljimo, se začnemo znojiti. Telo se znoji, da zniža temperaturo nad 37 stopinj. Znojenje je torej človeškemu organizmu koristno, zaradi tega se ga ni treba bati. Pri pijačah bodimo torej zmerni; žejo pa si tudi potolažimo, če si močimo v vodi zapetja in komolce. Znojenje pa povzroča tudi utrujenost; zaradi tega moramo ob morju precej počivati. Žejo in utrujenost tudi omejimo, če použijemo zrno kuhinjske soli s koščkom kruha in nato spijemo malo vode.

34.

Priredil R. B.

STRTA SRCA

»Mati!« je šepetala z umirajočim glasom. V visoki travi so utihnile njene stopinje. Veje so ji udarjale v obraz, a bolečine ni občutila. Vedno je videla pred seboj materin obraz, za njim je hitela. Spet se je ustavila in prisluhnila valčkom, ki so šumeli večerno pesem. Kako vabljivi, nič več zlokobni. Nenadoma je legla zadovoljnost na blede dekletov obraz.

Ko so od nekod zadoneli koraki, se je tiho nasmejala. Nihče je ne bo tu motil, nihče je ne bo branil, da ne bi šla za materjo, ki se je pred mnogimi leti ločila od tega sveta.

Matilda Vrhovčeva ni mogla vso noč zatisniti očesa. Dogodki prejšnjega dne so jo preveč pretresli. Vedno in vedno je o vsem premišljevala. Pogosto si je zastavila vprašanje, ali je pravilno ravnala. V mislih si je vedno pritrjevala, da ni pogrešila. Šibke očitke vesti je potlačila. Kar srečno se je počutila ob misli, da je sedaj s sinom edina dedinja velikega premoženja po mrtvem možu.

Ura je odbila komaj osmo, sina pa je že našla v delovni sobi rajnega gospodarja.

»Si že pri delu, Ralf?« ga je začudena vprašala in ga izprašujoče pogledala.

»Saj to je moja dolžnost vendar,« ji je odgovoril. »Kar je prej bila očetova dolžnost, leži zdaj na meni. Najprej moram spisati poročilo za ravnatelja podjetja, da bo imel natančen pregled o mojem delu v tujini. Moja dolžnost je poskrbeti, da bo moj naslednik natančno vpeljan v vse poslovane.«

»Ne bi poprej zajtrkoval?«

»Še ne, mati, pa tudi ne morem. Očetova smrt...«

»Ne govori vedno o tem,« ga je prekinila. »Kar se je zgodilo, se pač ne da več spraviti s sveta.«

Fant ni odgovoril niti z besedico. Njegov pogled pa je izdajal, kaj misli. Mati ni

očeta nikoli ljubila; pri njej je veljal samo goli račun. Gospa je dobro čutila, kakšne misli se pode v sinovi glavi. Zamrmrala je nekaj nerazumljivih besed ter je odšla iz sobe.

Ta pogled... ne morem ga več prenašati, je vsa razjarjena premišljala. Ali bo vedno tako? Ali se ji je Ralf že tako odtujil, da ne čuti več ničesar do nje?

Toda, saj bo tudi to prešlo, ko bo minilo nekaj dni! Ob smrti družinskega člana se pač vedno tako godi. Trdno je bila prepričana, da je bila njena včerajšnja pot do Delice popolnoma uspešna. Dekle je seveda ponosno. Ravnala bo gotovo tako, kakor si ona želi. Kaj pa, če bo Delica kljub vsemu ravnala drugače? Če bo Ralf začel pozvedovati?

Nehote je zamahnila z roko. Na to sploh ni hotela misliti. Usoda ji je bila doslej vedno naklonjena; gotovo jo bo tudi sedaj pripeljala do cilja.

Tri ure kasneje je opazila, da je Ralf šel iz hiše in krenil proti garaži. Vsa se je vznemirila; mora zvedeti, kam gre.

Pravkar je odklenil vrata, ko je pristopila in ga vprašala: »Kam si namenjen, Ralf?«

»V mesto, h gospodu ravnatelju.« Zamolčal je, da namerava najprej obiskati Deličine starše. Trdno se je odločil, da bo brez njene vednosti šel k njenim staršem, se predstavil in prosil za njeno roko. Vedel je, kako se bo ljubljenska razveselila, ko ji bo mogel razodeti, da je vse dobro in da so starši dali blagoslov za njuno življenjsko zvezo.

»Že prav, kar pojdi,« je dejala gospa Matilda olajšana. »Če je mogoče, ne mudi se predolgo, ker morava še marsikaj urediti.«

»Je že vse urejeno, mati. Očetov pogreb je določen za soboto.«

»Prav, Ralf,« je rekla na tiho in gledala za avtom, ki je v naglem diru odpeljal sinu.

V podstrešni sobi mestne bolnišnice je sedela redovna sestra Ester in gledala mlajšo strežnico, ki je vsa zamišljena zrla v tla. Položila je desnico na roko strežnice ter je s tihim, a dobrohotnim glasom spregovorila: »Lepo je od vas, da ste tako prevzeti od bolečine mlade deklice. Nekaj hudega mora biti, če ljubi mladeniča in se potem odkrije, da je darovala srce lastnemu bratu. Strašno... naravnost nepojmljivo.« Tihi glas se je pretrgal, nato je nadaljevala: »Kako težko je na tem svetu. Koliko trpljenja sem sama videla v misijonih v Afriki. Mnogo let sem tam delovala. Nazadnje pa me je le premagala želja po domovini. Pred štirimi tedni sem se vrnila v materino hišo. Tihota samostana pa me ni mogla obdržati.« S počasno kretnjo je potegnila roko preko globokih, temnih oči. »Tudi jaz sem morala prestatati najhujše trpljenje. Mislila sem že, da bom morala podleči usodi. Meni se je prav tako godilo kot tej nesrečni deklici, o kateri ste mi pravkar pripovedovali. Rojilo mi je po glavi, da bi naredila konec svojemu življenju. Zadržala me je globoka vera. Ne upam si pa obsoditi človeka, ki ga usoda peha v smrt. Samo Vsemogočnemu gre sodba.«

Počasi se je dvignila in je stopila k oknu. Njen pogled je romal preko mestnih streh in se je zapičil v cerkveni stolp sredi mesta. Čim bolj ji je pogled plaval v daljavo, tem bolj nežen smehljal ji je ležal na licih. Neverjeten, kakor od sveta odmaknjen.

Hipoma se je obrnila k strežnici: »Vam je znano ime tiste deklice?«

Strežnica je odmajala z glavo. »Doslej še ne vemo. Bolnica noče povedati svojega imena. Kar mi je sama pripovedovala o sebi... zdelo se mi je, kakor da noče praviti. Neka notranja sila jo je pripravila do tega. Notranje boleti se pa ne bo rešila in se bojim, da bo svoj obupni poskus še drugič ponovila.«

»Bom šla k njej,« je redovnica vzdihnila. »Morda se mi posreči, da bo meni povedala, kdo je. Nekdo se mora zavzeti za nesrečnega otroka.«

Vsa zaskrbljena je sestra Ester odtavala iz sobe.

(Dalje)

Odprave bi bilo konec. Zato se je bilo treba pravočasno izogniti vsakemu srečanju in spopadu. Prof. Magnussen je poklical nekega svojega asistenta in oba sta nepremično strmela v radar.

Umolknila sta tudi Krushnik in pater. Oba sta razumela, za kaj gre, in napeto opazovala zdaj lesketajočo se ploskev radarja, na kateri so se utrinjale drobne iskrice, zdaj zamišljena toda mirna, obraza prof. Magnussena in njegovega asistenta. Kapucin je začel tiho prebirati lesene jagode svojega rožnega venca, tako odrgnjene, da so se že kar svetile. Krushnik pa je potegnil beležnico in naglo vrgel nekaj stavkov na papir.

»23.46: drvimo skozi prostor s hitrostjo, kot je ni še nikdar dosegla nobena vesoljska ladja. A prof. Magnussen se zdi vendarle nekoliko zaskrbljen. Za zdaj se ne pokaže na radarju nič.«

23.47: še vedno nič. Profesor si prižiga cigareto. Pozabil jo je ponuditi drugim, kot je njegova tipična navada, kar je znak, da je hudo zamišljen in morda zaskrbljen. Bilo bi res klavrno, če bi nas zdajle presenetili in nas z atomskim zadetkom razstrelili v atome, ali pa nas prisilili, da se vrnemo. Upira se mi sploh pomisliti na to...«

Tedaj mu je roka zastala. Iz radiotelevizijskega aparata, naravnane na osrednjo postajo Svobodnega sveta, je zadonela bojevit, zmagoslavna himna Enotnega sveta. Vse tri je spreletel leden srh in imeli so občutek, da jim bo srce zastalo. Bil je konec. Svobodnega sveta ni bilo več.

Povzatek iz vesolja

E. Z.

20.

Prof. Magnussen je stal nepremično pred radarjem ne da bi dvignil pogled blesteče, žive ploskve. Pater je čez hip globoko zavzdihnil in se prekrizal. Šele ta njegova preprosta in spontana reakcija na najbolj dramatični dogodek človeške zgodovine je vzdramil mladega časnikarja iz otrplosti. Njegova najinstinktivnejša reakcija je bila v tem, da je izrazil svojo misel in občutek prvega hipa na papir: .

24.00: Svobodni svet, to smo zdaj le še mi na »Liberty«, begunci, ki z odlomkom svetlobne hitrosti drvimo proč od Zemlje, v vesoljski prostor. Morda nas ne bo nikdar več nazaj. In če se bomo še kdaj vrnili na Zemljo, kaj bomo našli na njej?

Hotel bi prespati ves čas do tistega hipa, da bi mi ne bilo treba prenašati te tesnobe, ki se me je zdajle polastila, ko je zadonela tista prekleta, veličastna himna, s katero slavi človeštvo pogreb svoje svobode. Morda bom res zaprosil prof. Magnussena, da me da hibernizirati.

Toda ne smemo se vdati obupu. Dokler smo mi živi, še ni vse izgubljeno.

(Dalje)

EN AVTOMOBIL NA 33 oseb

Razvoj avtomobilske industrije v svetu

Najprej moramo povedati, da je dandanes na svetu približno 82.500.000 avtomobilov, kar pomeni, da pride en avtomobil na 33 ljudi. Največ avtomobilov je v ZDA, kjer jih je skoraj 56 milijonov (povprečno en avtomobil na tri osebe).

Oglejmo si število avtomobilov po raznih celinah. Največ jih je seveda na ameriškem kontinentu, in sicer 61 milijonov. Same ZDA imajo, kot smo že omenili, skoraj 56 milijonov vozil. Za ZDA pride Kanada s 3.400.000 (en avto na 4,7 prebivalca), nato Brazilija (400.000) in Mehika (350.000).

Na drugem mestu je Evropa, kjer je več kot 16 milijonov avtomobilov. V Evropi je največ avtomobilov v Vel. Britaniji, in sicer 4.250.000 (en avto na 12,1 prebivalca). Sledijo Francija (3.750.000 — 11,7), Zah. Nemčija (2.700.000 — 20,0), Italija (1.300.000 — 40,3), Švedska (850.000 — 8,6), Belgija (620.000 — 14,5) in Sovjetska zveza (420.000 — 349,4). Glede na število prebivalcev ima največ avtomobilov Švedska, kjer pride en avto na 8,6 prebivalca, najmanj pa Rumunija, kjer pride en avto na 2.147,5 prebivalca. Jugoslavija je na 23. mestu, ker ima 12.500 avtomobilov (1.452,8).

Na afriški celini je 1.500.000 avtomobilov, in od teh jih je skoraj polovica v Južni Afriki (700.000 — 20,2). Maroko in Alžirija imata skupno skoraj 300 tisoč avtomobilov. V Aziji je do sedaj samo 1.200.000 vozil. Na prvem mestu je Japonska (250.000 — 442,3), na drugem pa Indija (200.000 — 1.975,7). Na Kitajskem je samo 26.000 avtomobilov (en avtomobil na 23.076,9 prebivalca). V Oceaniji pa je 2.200.000 avtomobilov in od teh jih je največ v Avstraliji (1.600.000 — 6,0) in v Novi Zelandiji (460.000 — 4,7).

SVETOVNA PROIZVODNJA RAHLO PADA

Statistike dokazujejo, da vsako leto izdelajo kakih 10.200.000 avtomobilov. Ugotovljeno je, da sve-

točna proizvodnja zdaj rahlo pada. ZDA, katere imajo največji delež pri svetovni proizvodnji, saj same izdelajo polovico avtomobilov na svetu, so leta 1957 izdelale 7.200.000 avtomobilov, lani pa samo 6.700.000, torej 500.000 avtomobilov manj. ZDA na zadnje tudi v izvozu. Lani so izvozile približno 120.000 avtomobilov, leta 1957 pa trikrat več. Kanadska proizvodnja (350.000 avtomobilov letno) ima zelo majhno vlogo. V Aziji je največji proizvajalec Japonska s približno 200.000 avtomobili letno.

Kaj pa Evropa? Takoj moramo poudariti, da je evropska proizvodnja v stalni rasti, kar veča tudi za izvoz. Leta 1957 so v Evropi izdelali 4.000.000 avtomobilov, lani pa skoraj 5.000.000; od teh sta skoraj 2.000.000 šla v tujino. Največ avtomobilov izdelajo v Nemčiji. Lani je namreč proizvodnja znašala 1.820.000 (leta 1957: 1.200.000), od katerih gre skoraj polovica v svet. Na drugem mestu je Vel. Britanija (1.200.000 avtomobilov na leto, 500.000 za izvoz), na tretjem je Francija s skoraj enakim številom vozil. Na četrtem mestu najdemo Sovjetsko zvezo (550.000 avtomobilov), na petem pa je Italija, ki izdeluje v dvanajstih mesecih približno 470.000 avtomobilov; izvozi pa jih 220.000, torej skoraj polovico.

AMERISKI IN JAPONSKI AVTOMOBILI

Kot smo že rekli, so lani ZDA izdelale 6.701.307 avtomobilov (nekaj več kot leta 1959 — 5.599.489, toda nekaj manj kot leta 1957 — 7.202.298). Največje ameriške tovarne avtomobilov so: General Motors, Ford in Chrysler. Sledita še skupini Rambler (lani 485.000 avtomobilov) in Studebaker (105.000). Tovarne General Motors so lani izdelale 3.193.151 avtomobilov sledečih znamk: Chevrolet (1.614.000), ki je najbolj znano vozilo v ZDA, Pontiac (418.000), Oldsmobile (362.000), Buick (271.000), Corvair (250

Moderni ameriški avtocesti, znani pod imenom New Jersey Turnpike (spodaj) ter Garden State Parkway (zgoraj). Na vrhu so stranske poti, ki vodijo avtomobile na spodnje avtoceste

tisoč), Cadillac (158.000). Tovarne General Motors so lani dale v prodajo tri nove vrste avtomobilov: F. 85, Special in Tempest. Velik uspeh je v ZDA dosegla znamka Corvair (leta 1959 samo 79.000, a lani 259.000). Tovarne Ford so lani izdelale 1.890.000 avtomobilov (samo 100.000 več kot predlanskim). Ford izdeluje sledeča vozila: Ford (917.000), Falcon (505.000), Comet (198.000), Mercury (161.000), Thunderbird (87.000) ter Lincoln (samo 20.000), ki je najbolj luksuzno vozilo Amerike. Od skupine Chrysler (1.019.000) moramo omeniti znamko Dodge (362.808), ki pa ni luksuzni avtomobil, Plymouth (252.000) in Valiant (231.000).

Amerika pa stalno uvaža avtomobile. Leta 1950 jih je uvozila samo 16.336, leta 1957 206.827, leta 1959 je 614.131, lani pa 498.785. Največ avtomobilov izvažajo v ZDA nemška tovarna Volkswagen (skoraj eno tretjino), sledita še Renault (Francija) in angleški Ford.

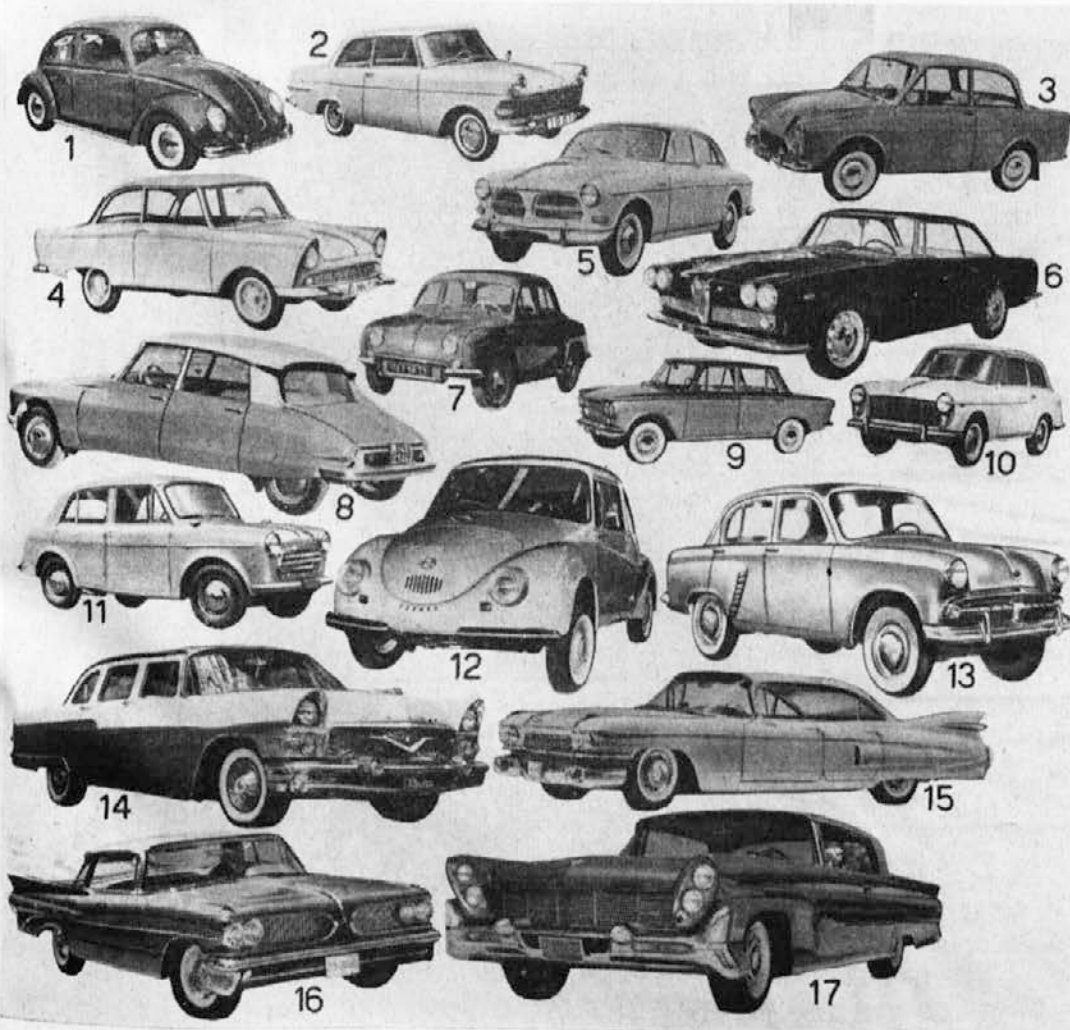
Statistika dokazuje, da je v ZDA največ avtomobilov znamke Chevrolet (13.000.000), sledijo Ford (10.500.000), Plymouth (5.000.000), Buick (4.000.000), Studebaker (3.500.000) itd.

D. T.

(Konec prihodnjic)

Najznačilnejši avtomobili na svetu

1. VOLKSWAGEN (Nemčija), 2. OPEL »Rekord« (Nemčija), 3. DAF 600 (Nizozemska), 4. AUTO UNION »D.K.W.«-Junior (Nemčija), 5. VOLVO »P. 1800« (Švedska), 6. ALFA ROMEO »2000« (Italija), 7. DAUPHINE »Renault-Alfa Romeo« (Francija-Italija), 8. CITROEN »ID 19« (Francija), 9. FIAT 1300 (Italija), 10. AUSTIN A 40 INNOCENTI (Anglija-Italija), 11. DATSUN 1000 (Japonska), 12. SUBARU 360 (Japonska), 13. MOSKVIC 1220 (Sovjetska zveza), 14. ČAJKA (Sovjetska zveza), 15. CADILLAC »Fleetwood Sixty Special« (ZDA), 16. PONTIAC »Star Chief Vista« (ZDA) in 17. LINCOLN (ZDA).

ZNACILNOSTI AMERISKIH AVTOMOBILOV

(Imena in številke pomenijo tovarno in ime avtomobila, število cilindrov, kem, KS in ceno v lirah):

GENERAL MOTORS

Buick »Special« (8, 3532, 157) — 3.250.000; **Cadillac** »Fleetwood« (8, 6384, 309) — 7.350.000; **Chevrolet** »Corvair« (6, 237, 81) — 2.720.000; **Oldsmobile** »Super 88« (8, 6466, 325) — 5 milijonov 50 tisoč; **Pontiac** »Tempest« (8, 3552, 157) — 3.180.000.

FORD

Ford »Fairlane« (6, 3655, 147) — 3.600.000; **Ford** »Galaxie« (8, 4785, 185) — 3.450.000; **Mercury** »Comet« (6, 2364, 91) — 2.700.000; **Thunderbird** »Hardtop« (8, 6240, 300) — 5.000.000; **Lincoln** »Continental« (8, 7045, 300) — 7 milijonov 900 tisoč.

CHRYSLER

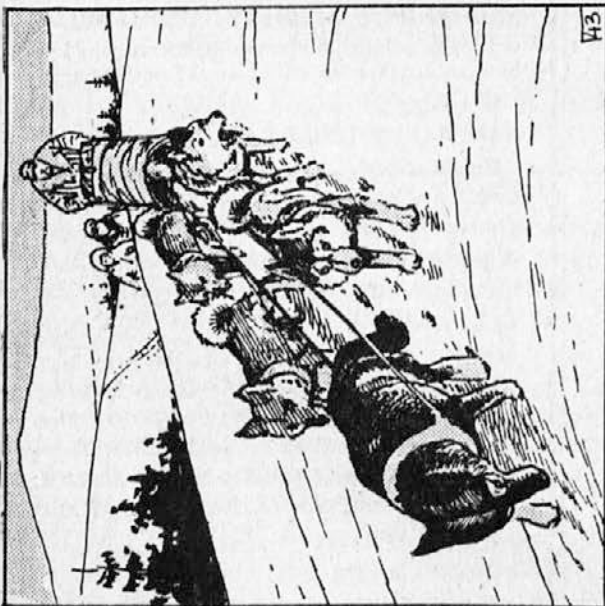
Chrysler »Windsor« (8, 5920, 309) — 4 milijone 550 tisoč; **Chrysler** »Valiant« (6, 2785, 102) — 2.650.000; **Imperial** »Crown« (8, 6768, 350) — 6.450.000; **Plymouth** »Fury« (8, 5211, 233) — 3.429.000.

AMERICAN MOTORS

Rambler »6-Custom« (6, 3205, 129) — 2 milijona 550 tisoč.

STUDEBAKER/PACKARD

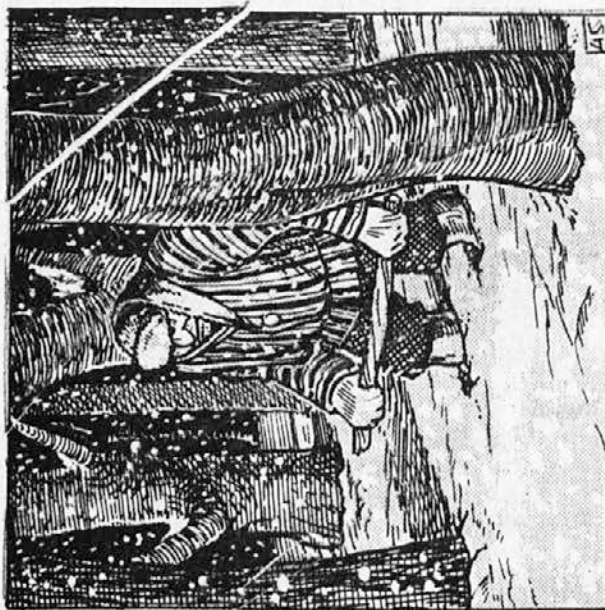
Studebaker »Lark VI Regal« (6, 2779, 91) — 2.650.000 lir.

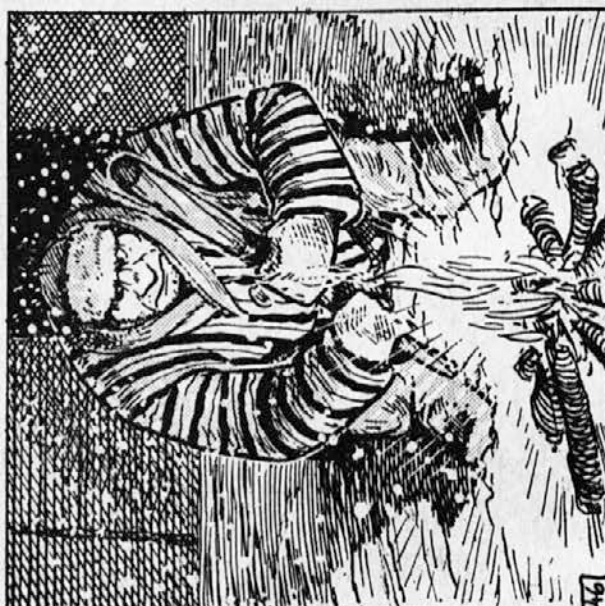
43. Potem so Kazana vpregli v sani. Tekel je na čelu vprege. Bil je naporen dan. Pretepeni Kazan je bil utrujen, ranjeno oko ga je skelelo in rane so ga žgale kot ogenj. Hodil je s povešeno glavo in hudo mu je bilo. Toda ne zaradi udarcev. Bolela ga je krivica. Kaj je naredil, da so ga topli, zakaj gospodarica ni bila več dobra z njim?

44. Končno se je znočilo. Postavili so šotore in zakurili ogenj. Kazan je utrujen legel k sanem. Toda Izabela tudi zdaj ni prišla k njemu, ostala je z možem ob ognju. Kazanu je bilo hudo; gospodar ga je tepel, ga bo tepla tudi Izabela, ki je odšla spat brez pozdrava? Niti pogledala ga ni. Samo Mc Cready ga je neprenehoma skrivaj opazoval.

45. Tako sta minila tudi naslednja pusta, žalostna dneva. Tretji dan je začelo snežiti. Thorpe in Izabela sta se zvečer kmalu umaknila v šotor. Mc Cready pa je spet ostal pokonci. Spet je iz šotora prinesel steklenico in pil še več kakor prvi večer. Potem je izginil v gozd in Kazan, ki ga je pozorno opazoval, je videl, da se je vrnil z debelo gorjačo.

46. Sedel je k ognju in gledal debele snežinke, ki so hitele zakrivati sledove male karavane. Kazan pa je strmel v gorjačo in znova mu je vstal v spominu prizor, ki ga je videl v sanjah: gorjača in njegov mrtvi gospodar. Mc Cready je čakal, da so postali sledovi sani popolnoma nejasni. Potem se je dvignil in stopil k Thorpovemu šotoru.

47. Nekaj časa je prisluškoval in ko ni slišal drugega, kot mirno dihanje, je polglasno poklical: »Hej, Thorpe!« V šotoru se ni zganilo. Mož je dvignil svetilko in poklical glasneje. Končno se je Thorpe prebudil in stopil k vhod. »Ste vi, Mc Cready?« je vprašal. »Bj lahko prišli za trenutek ven, Thorpe? Zdi se mi, da nekaj ni v redu,« je ta dejal.

48. Čez kratek čas je Thorpe res stopil na plano. »Lahko bi prisegel, da se nekdo plazi okrog našega taborišča,« je hitel pripovedovati Mc Cready. »Bojijo se, da ne prebudite svoje žene; preveč bi se prestrašila. Ko sem nabiral suhljad, sem videl moško senco. Taka noč je kot nalašč za pasje tatove. Stopiva okrog taborišča!«

PO
POVESTI

J. OLIVERA
CURWOODA

RIŠE:

M. MUSTER

Za
naše
najmlajše

8